

(folytatás az 1. oldalról)

Viszonylagos egyetértés alakult ki amellett, hogy az export tilalom mellett egy import tilalmat is be kell vezetni, de ez inkább csak elvi jellegű döntés volt, hiszen gyakorlatilag nincs Európába irányuló higany kereskedelem. Hegyi Gyula az Európai Szocialista Párt árnyék jelentésevéje a higany ásványának és az egyik legelterjedtebb higanyvegyületnek, a kalomelnek a tilalma mellett szólalt fel. Szintén elfogadták a képviselők azt a javaslatot is, hogy az Európában már betiltott higanytartalmú termékeket (pl. növényvédő szerek, festékek) is legyenek részesei az exporttilalomnak. Dimitrosz Papadaimolu a higany betiltásának GUE-s (szocialistáktól balra álló) görög jelentésevéje riportjában a tilalmat ki szeretne volna terjeszteni az összes higany

tartalmú termékekre, míg mások csak egyes higanyvegyületeket tiltottak volna be. Kompromisszumos megoldásként a legalább 5%-ban higanyt tartalmazó vegyületek tiltása mellett foglalt állást az ENVI.

Az Európában maradó higany tárolására is többfajta javaslat fogalmazódott meg. A spanyolok el szeretnék érni, hogy a az európai higany végleges tároló hely a spanyolországi Almaden legyen, hisz ott található Európa egyetlen és a világ egyik legnagyobb évezredek óta működő higanybányája. Indoklásuk szerint a higany export tilalommal tízezrek maradnak munka nélkül Almadenben, továbbá a helyieknél senkinek sincs több tapasztalata a higannyal. Németország a száraz sóbányáit javasolta a higany tárolásra, a svédek pedig a higany szilárd formává alakítását támogatták.

Az ENVI végül semmilyen megoldást nem zárt ki a végleges, biztonságos tárolási lehetőségek közül. A sok elfogadott módosító indítvány miatt kevés az esélye egy első olvasati megállapodásnak. Az első olvasati szavazást még a nyári szünet előtti plenáris ülésre beütemezték, ám végző megállapodás csak jövőre várható.

ÚJ NÖVÉNYVÉDŐ SZER SZABÁLYOZÁSOK

Az Európai Bizottság 2006 nyarán hozta nyilvánosságra három tervezetét a növényvédő szerekről. Az új jogszabályok célja deklaráltan az emberi egészség és a környezet védelme. A legjelentősebb a növényvédő szerek engedélyezését meghatározó új rendelet, melyhez szorosan kapcsolódik a növényvédő szerek fenntartható használatáról szóló irányelv, illetve az uniós növényvédő szer politikát hosszútávon meghatározni kívánó, tematikus stratégia.

Az Európai Parlamentben idén év elején kezdődtek meg a viták az új uniós növényvédő szer jogszabályokról. Több meghallgatást, konferenciát tartottak az EP-ben a

pártok, az ipari és a civil szervezetek témáról. Sikeres konferenciát szervezett az EP-ben a PAN (Növényvédő szer Akcióhálózat) és a HEAL (Health and Environment Alliance) is, mely rendezvényen számos a témában érintett képviselő is részt vett.

Az új engedélyezési rendelet a korábbi a növényvédő szerek és hatóanyagok forgalomba hozataláról szóló korábbi irányelvek helyébe fog lépni. A korábban érvényes rendszerhez képest az új rendszerben a tagországoknak kevesebb beleszólása lenne az engedélyezésbe, míg a nagy cégeknek és remélhetőleg a szakmai civil szervezeteknek több lehetősége lesz az engedélyezési fo-

lyamat alakítására.

A növényvédő szerek mérgek, kikerülnek a természetbe és megjelennek az élelmiszereinkben. A zöld szervezetek szerint a vegyi anyagok szabályozásának alapja a helyettesítési elv kell, hogy legyen, ezért az új engedélyezési rendeletnek ki kell zárni az elfogadhatatlanul veszélyes hatóanyagok további használatát. A civil szervezetek szerint továbbá a tagállamoknak meg kell hagyni azt a jogot, hogy a saját területükön korlátozassák a kutatásaik szerint náluk jelentős kockázatot jelentő növényvédő szereket.

A környezetvédelmi és toxikológiai ismereteink bővülése ellenére a felhasznált növényvédő szer mennyiség európai szinten folyamatosan nő. Emellett a növényvédő szerek jelentette egészségügyi és környezeti problémák az egyre modernebb szerek használata ellenére sem csökkennek. A civil szervezetek szerint, ezért az új irányelvnek számszerűen kellene előírnia, hogy mennyivel kell csökkenteni a növényvédő szerek használatát. A csökkentést az úgynevezett "Treatment frequency index"-el lehet mérni, mely nem csupán a növényvédő szer mennyisége, hanem annak dózisa alapján számolják. A környezetvédő

szervezetek a szerhasználat csökkentés mellett az integrált növényvédelem mind szélesebb körben történő előírását, a légi permetezés korlátozását és növényvédő szeradók bevezetését és terjedését várják az új irányelvtől.

A jogszabályt első olvasatban várhatóan 2007 őszén tárgyalja az Európai Parlament plenáris ülése és a Miniszterek Tanácsa, míg a jogszabály végleges elfogadása és életbe lépése 2008-ra várható.

UNIÓS TERMÉSZETI ERŐFORRÁS STRATÉGIA - KONKRÉT CÉLOK NÉLKÜL

Az Európai Parlament plenáris ülése április végén szavazott Strasburgban az új európai természeti erőforrás stratégiáról. Az ENSZ 2005-ös értékelése szerint az 1960-hez képest a természeti erőforrásaink kétharmadában hanyatlás következett be. A jelenlegi gazdasági növekedés együtt jár az erőforrások pazarló használatával. Az Európai Unió célja, hogy megállítsa a jelenlegi trendet, melyben a gazdasági növekedés együtt jár az erőforrások fokozott

használatával. Cél, hogy az EU gazdaságában mindenütt csökkentsük az erőforrások felhasználásának környezeti hatását, és ugyanakkor javítsuk az erőforrások felhasználásának hatékonyságát.

Az Európai Bizottság által a tavalyi évben terjesztette elő Tematikus Stratégiáját a Természeti Erőforrások Fenntartható Használatáért. Kartika Liotard asszony jelentése konkrét betartandó feladatok megfogalmazását kérte az Európai Bizottságtól. A jelentéshez Hegyi Gyula az Európai Szocialista Párt árnyék jelentéstevője számos módosító indítványt terjesztet be, melyből 24-et el is fogadott a Bizottság. A környezetvédő civil szervezetek szerint a stratégia végrehajtása nem tűr halasztást, az elfogadott stratégia nem alkalmas még az Unió által korábban kitűzött célok elérésére sem. A Stratégia folytatásáról, a konkrét célok megvalósításáról egyelőre nem született döntés, a stratégiát öt év múlva felülvizsgálja a Bizottság és remélhetőleg akkor konkrét javaslatokkal, betartandó célkitűzésekkel fog előállni.

Simon Gergely

BIODIVERZITÁS: SZORÍT AZ IDŐ MI LESZ A 2010-ES CÉLKITŰZÉS SORSA?

2001-ben a civil szervezetek és a természetért aggódó uniós polgárok úgy érezték, fellelegezhettek: az Unió úttörő vállalást tett a világ színe előtt, amikor vállalta, hogy megállítja a biológiai sokféleség csökkenését 2010 előtt. 2007-ben azonban komoly aggodalmakra ad okot a meg (nem) valósítás alakulása.

Az Unió kétségkívül élen járt a 2010-es vállalásban és ezzel utat mutatott a Johannesburgi Fenntartható Fejlődés Világcsúcs, valamint a 2003-as Pán-Európai Miniszteriális Konferencia hasonló célkitűzéseire. Bár a 2010-es cél részévé vált az EU Fenntartható Fejlődés Stratégiájának és a Hatodik Környezetvédelmi Akcióprogramnak is, mégis éveket kellett várni, amíg az Európai Bizottság 2006-os közleményében (COM(2006) 216) javaslatokat fogalmazott meg az uniós és nemzeti szintű intézkedésekre. Eközben az Európai Környezetvédelmi Ügynökség legfrissebb felmérése azt mutatja, hogy a biológiai sokféleség tovább csökken a pán-európai régióban és a 2010-es célkitűzés elérése nem lehetséges további, példátlan erőfeszítések nélkül.

A közleményben mellékelt cselekvési terv négy területen fogalmazza meg a célkitűzéseket és konkrét intézkedéseket, amelyek nemcsak az uniós intézményeket, de nagyon fontos módon a tagországokat is célozzák. A szigorúan vett természetvédelmi intézkedések mellett fontos

hangsúlyt kap az éghajlatváltozás természetre jelentett veszélyének mérséklése és az ágazati integráció is. Felismerve az Unió világban betöltött óriási szerepét a környezetvédelem ill. természetrombolás területén is, az intézkedések az Unió határain túlnyúló együttműködésre, kereskedelemre, fejlesztési támogatásokra is kiterjednek. A szükséges változások érdekében a Bizottság javaslatokkal él a finanszírozás biztosítása, az EU döntéshozatal megerősítése, partnerségek kiépítése és a tudatformálás és részvétel területein. Emellett a cselekvési terv kijelöli a tennivalókat a monitoring, értékelés és jelentéstétel területén, amelyet a szintén mellékletben csatolt 16 komplex (ún. headline) indikátor segít.

Az elmúlt évek során az Unió biodiverzitás politikáinak és így a közleménynek is a középpontjába kerültek a természet nyújtotta szolgáltatások. Ezen ún. ökoszisztéma szolgáltatások, mint például élelem, fa- és rostanyag, természetes gyógyszerek, ivóvíz, tiszta levegő, megporzás, a talaj termőképessége avagy egy természetes táj nyújtotta esztétikai élvezet végső soron minden gazdasági és társadalmi tevékenységnek az alapját nyújtják. Az Európai Parlament környezetvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága is javasolja a közleményről készült jelentésében, hogy az ökoszisztéma szolgáltatások fenntartásának minden horizontális és ágazati uniós politikának az alapvető célja kell, hogy legyen. Ugyanakkor óva int attól, hogy a biológiai

sokféleség értékét az emberek számára nyújtott előnyökre korlátozzuk, illetve a csökkenését csupán gazdasági veszteségként értékeljük. A biológiai sokféleség belső (intrinsic) értékére rávilágítanak az Unió intézményei is a közleményre adott reakciójukban.

Az Európai Bizottság is rámutat közleményében annak szükségességére, hogy a regionális és területfejlesztésnek jobban figyelembe kell vennie a természet igényeit többek között az uniós pénzügyi források felhasználása során. Az elhibázott infrastrukturális fejlesztések és a városok terjeszkedése egyre jobban feldarabolják a még megmaradt természetes élőhelyeket. Eközben az uniós források a természet érdekében való felhasználásában is nagy felelőssége van a döntéshozónak, például a természetes árvízvédelem újra kialakításában, az árterek helyreállításában.

Bár úgy tűnik, hogy a (jogilag nem kötelező érvényű) vállalások terén konszenzus van az Unióban a természet védelmére és az ökoszisztéma szolgáltatások fenntartását figyelembe vevő fejlesztésekre, a gyakorlat mégis ennek ellenkezőjét mutatja. Ezen kívánalmat a cselekvési terv is előírja (B.2.2.2 intézkedés), amikor olyan EU-s és nemzeti szintű hatástanulmányok alkalmazását kívánja meg minden, a természetre várhatóan jelentős hatást gyakoroló új törvénytervezet és szakpolitikai javaslat esetében, amely megfelelően figyelembe veszi a biológiai sokféleség szempontjait és biztosítja az ökoszisztéma szolgáltatások fenntartását. A rendelkezésre álló szűkös tudás és tapasztalat bővítését a Bizottság a szakpolitikák fejlesztését támogató

kutatások támogatásával kívánja elősegíteni, valamint felveti egy uniós szintű független, tudományos mechanizmus kidolgozásának lehetőségét, amely tanácsadó szerepet látna el a szakpolitikák kialakítása és megvalósítása során.

Figyelembe véve a regionális fejlesztések jelentőségét, a Bizottság közleményére az Unió egyik tanácsadó testülete, a Régiók Tanácsa is megfogalmazta véleményét tavaly decemberben, amelyben üdvözölte a javasolt intézkedéseket. Emellett többek között kihangsúlyozta, hogy a jelenlegi Natura 2000 hálózatnál sűrűbb ökológiai hálózatra lenne szükség a természetes ökoszisztémák működéséhez, különösképpen az éghajlatváltozás fényében.

Összességében elmondható, hogy a 2010-es célkitűzés bármennyire is szükségszerűnek tűnik az emberiség hosszú távú fennmaradása és fejlődése

szempontjából, a jelenlegi társadalmi-gazdasági rendszerben illuzórikus felvetés. A Bizottság által felvázolt javaslatok sem képesek a biológiai sokféleség csökkenése mögötti elsődleges okok kezelésére, mint a fogyasztási és termelési mintázatok, illetve az intézményrendszer átalakítására, a társadalom fenntarthatóságáról alkotott elképzeléseinek, értékrendszerének megváltoztatására. Ugyanakkor némi lehetőséget nyújt erre a közleményben is előrevetített uniós szintű vita a természettel kapcsolatos elképzelésekről és a jövőbeli szakpolitikai keretekről, amely fontos része lehet az Unió jövőjéről szóló általános társadalmi vitának. Mert ahogy Stavros Dimas Környezetvédelmi Biztos is fogalmazott: "Lehet bármilyen életbevágóbb ügye az emberiségnek a földi életnél?"

Hajdu Klára CEEWEB

ZÖLD JAVASLATOK AZ ÚJ MAGYARORSZÁG VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIAI TERV ÉS PROGRAM TERVEZETÉVEL KAPCSOLATBAN

A vidékfejlesztés, agrárium 2007-2013-as kereteit, pénzügyi lehetőségeit az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (ÚMVST), valamint a Terv alapján készülő Program (ÚMVP), illetve annak intézkedései határozzák meg. Az unió iránymutatásának megfelelően mindkét dokumentum 4 tengely mentén határozza meg az elkövetkezendő 7 esztendő legfontosabb teendőit, intézkedéseit.

Az ÚMVP I. tengelye a mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének növelését hivatott szolgálni, a II. tengely a környezet- és vidékfejlesztés támogatására szolgál, a III. tengely a vidéki életminőség és a vidéki gazdaság diverzifikálását célozza, míg a IV. tengely a helyi fejlesztési stratégiákon alapuló LEADER program. Ezen tengelyeket kiegészíti még a Technikai Segítségnyújtás, amely a különböző intézkedések felhasználását, hasznosulását

segíti elő, többek között kiadványok, képzések, fórumok segítségével. Az ÚMVP keretében megjelenő intézkedések fokozatosan kerülnek bevezetésre, néhány pályázat már megjelent, ilyenek többek között az állattartó telepek korszerűsítését és az energiaültetvények telepítését célzó támogatás.

Több zöld szervezettel folyamatosan nyomon követtük a dokumentumok tervezését, közös véleményt alakítottunk ki a Stratégiai Tervvel, a Programmal és az egyes intézkedésekkel kapcsolatban. Legfontosabb javaslataink a következők voltak:

Mindkét dokumentum tartalmazta a tengelyek közötti indikatív forrásmegosztást, mely szerint a források indokolatlanul nagy részét tervezi az agrárkormányzat a versenyképesség fokozására fordítani. Ez az ÚMVP legutolsó verziójában is 47%-os arányt jelent, amely azért is szomorú,

mert bár ezen a tengelyen található a humán erőforrás fejlesztésével kapcsolatos intézkedések is, azok azonban elenyésző arányban vannak a fizikai tőke fejlesztéséhez képest. A dokumentumok legutolsó változata szerint a környezetkímélő gazdálkodási módok támogatására mindössze a források 32%-át kívánja fordítani a tervező. Emellett nagyon alacsonynak tartjuk a vidéki életminőség javítására, vidéki gazdaság diverzifikálására fordítandó összeg nagyságát, amely a dokumentum legutolsó változatában 17% volt.

Több alkalommal javasoltuk, hogy a Stratégia célkitűzéseinek elérése érdekében ki kell használni az egyes intézkedések szinergikus hatásait. Így például azok a pályázók, akik tesznek környezetük megóvásáért (rész vesznek valamilyen agrár- vagy erdő-környezetvédelmi programban, biztosítják gazdaságuk EU környezetvédelmi előírásoknak való megfelelését, stb.) élvezzenek előnyt akkor, ha a többi tengely intézkedéseire pályáznak. Legutóbbi informáci-

óink szerint a pályázatok elbírálása során többletpontot kapnak majd pályázáskor a II. tengely intézkedéseiben résztvevő gazdák.

Üdvözlünk, hogy az ÚMVP keretein belül végre megjelentek a Natura 2000 hálózat fenntartásához pénzügyi eszközöket is biztosító intézkedések. Elsőként a Natura 2000 gyepterületek természetkímélő kezelése, fenntartása indul majd el, várhatóan 2007 szeptemberétől, ezt követi majd a vizes élőhelyek kezelésének támogatása, majd a tervek szerint 2008-ban indulhat a Natura 2000-es erdőterületek támogatása. A kezelés, fenntartás mellett nagyon fontos, hogy támogatás nyíljon majd Natura 2000 területek fenntartási terveinek elkészítéséhez is az ÚMVP III. tengelyén keresztül, azonban meglehetősen kevés forrás áll majd rendelkezésre erre az intézkedésre.

Megjelent a dokumentumokban a biomassza előállítás és feldolgozás támogatása is, amelyet a kormányzat a megújuló energiafelhasználás növelése szinte egyedüli eszközként tart, ami elvileg a gabonafeleslegünkre is megoldást jelenthetne bioetanol előállításakor. Szorgalmaztuk, hogy a szántóföldi lágyszár energიაültetvények erőltetett terjesztése helyett növelni kellene a már most is meglévő mezőgazdasági melléktermékek, hulladékok (szalma, kukoricaszár, elvénült széna, trágya, élelmiszer-feldolgozás hulladékai) energetikai célú hasznosítását.

Különösen nagy figyelmet szentelünk a környezetkímélő gazdálkodási módok támogatását célzó agrár-környezetvédelmi programnak. A program az előző tervezési időszak (2004-2006) Nemzeti Vidékfejlesztési Tervének legnépszerűbb intézkedése volt, pedig csupán 2004-ben volt lehetőség belépni a programba. A program legutóbbi, 2007. márciusi változatával kapcsolatban a következő javaslatokat fogalmaztuk meg.

A tervezetben a program újbóli megnyitását 2009-re tervezik, azzal indokolva, hogy évi 44 milliárd forint a forrásigénye a programban jelenleg bennlévőknek. Mi ezzel szemben az intézkedésre új pályázók befogadását 2007-től javasoljuk, legalább az újabb Érzékeny Természeti Területeken (ÉTT) és a vizes élőhelyes célprogramokban. Emellett kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a 2007-2013-as időszakban több alkalommal is lehessen pályázni agrár-környezetvédelmi célprogramokra.

A tervezet nem tartalmaz utalást a Natura 2000 területek fenntartására és fejlesztésére vonatkozó AKG célprogramokra, melynek pótlása és az ezzel kapcsolatos egyeztetés elengedhetetlen.

Javasoljuk az ÉTT rendszer bővítését a Natura 2000 fa-
jok és élőhelyek megőrzéséhez szükséges intézkedések,
valamint a Magas Természeti Értékű területekre kidolgo-
zott alapelvek alapján.

A tervezetből az előző variációhoz képest lényeges
pontok és célprogramok maradtak ki. Hiányoljuk az állattar-
táshoz kötődő - különös tekintettel az őshonos és ökológi-
ai állattartásra - programokat. Továbbá szintén nagyon lé-
nyegesnek tartjuk az ivóhelyek kialakítása, a csatornák ke-
zelése elnevezésű programokat, mely a hálózatok kialakítá-
sa szempontjából létfontosságú. Kérjük a fenti korábban is-
mertetett és véleményezett programok visszahelyezését.

A tápanyag utánpótlás esetében kifogásoljuk, hogy a
tervezet nem szabályozza a szerves eredetű N (műtrá-
gya) kijutatott mennyiségét, ezért javasoljuk és nyomaté-
kosan kérjük, hogy az egyes célprogramokban az összes
(szerves és szerves eredetű) kivitt N hatóanyag maxi-
mális mennyiségét szabályozzák.

A kölcsönös megfeleltetés (cross compliance) szabály-
rendszerének kidolgozása nélkül érdemben nem értékel-
hető a célprogramok szakmai előírásainak teljessége. Az
említett szabályrendszer mielőbbi, egyeztetett kidolgozá-
sát szükségesnek tartjuk.

A gyepgazdálkodási célprogramok esetében problé-

másnak tartjuk, hogy a célprogramban külön szerepel a le-
geltetés és a kaszálás, holott sok esetben ez vegyesen tör-
ténik. Javasoljuk, hogy szerepeljen a célprogramban vá-
lasztható előírásként a gyepek kizárólagosan legeltetéssel
történő hasznosítása mely többlettámogatással jár. Kérjük
továbbá, hogy a gyepek kaszálással történő hasznosítása
esetén a szükséges állatlétszám nem legeltethető állatfaj-
okkal (lúd, sertés) nem fedhető le annak ellenére, hogy
ezek a fajok is örömmel fogyasztják a friss zöldtakarmányt.
Szükségesnek tartjuk a fenti fajok engedélyezését a prog-
ramban - mint nem legeltethető állatfaj, amely kaszálás ese-
tén a programban történő részvételhez szükséges állat-
egység lefedését biztosítja. Az Érzékeny Természeti Terü-
letek kivételével javasoljuk a gyeplazítás engedélyezését.

A különböző dokumentumok véleményezésében, kö-
zös javaslatok megfogalmazásában a következő szerve-
zetek vettek részt: Közép- és Kelet-Európai Munkacso-
port a Biodiverzitás Megőrzésért (CEEWEB), Magyar
Biokultúra Szövetség, Magyar Természetvédők Szövetsé-
ge, Szövetség az Élő Tiszáért, WWF Magyarország.

Kapitányné Sándor Szilvia, MTVSz

A NANOTECHNOLÓGIÁRA VONTAKOZÓ ÉLETCIKLUS-ELEMZÉST SÜRGETNEK A SZAKÉRTŐK

Az életciklus-elemzés - mely a bölcsőtől a siring nyo-
mon követi az anyagok, kemikáliák, vagy termékek
egészségre és környezetre kifejtett hatásait - elen-
gedhetetlen eszköze a nanotechnológia biztonságos,
felelősségteljes és fenntartható forgalomba hozatalá-
nak, foglalják össze az Európai Bizottság és a
Woodrow Wilson Nemzetközi Kutató Központ ameri-
kai és európai szakértői, új jelentésükben.

A nanotechnológia képessé tesz minket
arra, hogy megmérjünk, lássunk, átalakít-
sunk és előállítsunk 1 és 100 nanométer
közötti anyagokat. Egy nanométer egymil-
liárdod része a méternek; az emberi haj
körülbelül százezer nanométer széles.

Az engedélyezett nanotechnológia eljá-
rással előállított termékek piaca várhatóan
jelentősen megnő majd, a 2005-ben elért
30 milliárdnyi USA dollárról, 2014-re 2,6
trillió USA dollárra nőhet az ilyen módon

előállított termékek forgalma. Ugyanakkor "a környezetre
és emberi egészségre kifejtett káros hatásokat illetően,
számos bizonytalan tényező van" - nyilatkozták a
Nanotechnológia és a teljes életút elemzés: a nanotech-
nológia és a környezet rendszerszemléletű megközelítése
című jelentés szerzői.

A jelentés szerint az olyan, jól hasznosítható elemzési
eszközök, mint az életciklus-elemzés (LCA), segíthetnek a
vállalatoknak és kutatóknak meghatározni
egy nanotechnológiával előállított termék
környezetre kifejtett hatásait annak teljes
életciklusa alatt.

Az LCA ezenkívül lehetőséget nyújt a
kormányok, az ipar és a fogyasztók szá-
mára, hogy egy új, nanotechnológiával
előállított termék és egy hagyományos,
már a piacon lévő termék környezetre ki-
fejtett hatását összehasonlítsák.

A szakértők úgy gondolják, hogy az
ISO és egyéb, az életciklus-elemzésre

széles körben alkalmazott szabályok teljes mértékben alkalmazhatóak nanoanyagokra és nanotermékekre. Ugyanakkor hozzátartozik a jelentéshez az is, hogy az LCA eredményességét korlátozza az olyan adatok és az ismeret hiánya, melyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy egy bizonyos nanotermékek vagy folyamatnak a környezetre, emberi egészségre és biztonságra kifejtett hatását pontosan megállapítsák

A nanotermékekre jellemző mérgezés adatok hiánya visszatérő téma, ebben és más a nanotechnológia környezeti, egészségügyi és biztonsági kockázatait vizsgáló tanulmányokban - állítja Adrew Maynard, a Project on Emerging Nanotechnologies vezető kutatója.

A nanotechnológia ma már nem csupán tudományos érdekesség. A termékek jelen vannak a munkahelyeken, a környezetünkben és otthonunkban. De ha az emberek felismerik előnyeit - az elektronikában, gyógyszerészetben, megújuló energiaforrások terén, jobb építkezési anyagokban, öltözködésben és csomagolásban - a kormányoknak hatáskörük elemzési stratégiára van szükségük.

A jelentés nemzetközi együttműködésre és koordináci-

óra hívja a kormányokat, egyetemi kutatókat, vállalatokat, fogyasztókat és egyéb csoportokat, hogy segítsenek kiegészíteni a szükséges hiányzó adatokat. Mindeközben egy, az újonnan felmerülő és újonnan azonosított egészségügyi kockázatokat vizsgáló tudományos testület (SCENIHR) szerint "nem egyértelmű", hogy a meglévő elemzési módszerek rávilágítanak-e a nanotechnológia lehetséges környezeti hatásaira, annak ellenére, hogy eredetileg "általában alkalmasak" az embert veszélyeztető valamennyi kockázat kimutatására.

A hiányos információk ellenére az életciklus-elemzés hasznos lehet addig is, amíg fennállnak a bizonytalanságok és a hiányosságok. Az eredmények segíthetnek abban, hogy az elsőbbséget élvező termékekre összpontosítsák a figyelmet, és ezáltal felszámolják a hiányosságokat, valamint támogassák az életút elemzést a nanotechnológia fejlesztések első hullámaiban.

Forrás: RRF Email News Service, ENDS /Europe/ DAILY 2301, 16/04/07

Fordította: Kis Klára Zsófia

ELINDULT A MTVSZ KLÍMAVÉDELMI CÍMŰ ORSZÁGOS KAMPÁNYA

Április 22-én, a Föld Napján ötpárti képviselők jelenlétében elindult a Magyar Természetvédők Szövetsége és további 13 regionális környezetvédő szervezet országos társadalmi klímavédelmi kampánya. A kampány célja, hogy a Kormány és az Országgyűlés valódi lépéseket tegyen az éghajlatváltozás mérsékléséért és ősszel olyan Éghajlatvédelmi Stratégiát fogadjon el, amely radikálisan átforgalmazza a ma érvényben levő, környezetkárosító szakpolitikákat.

A Városháza parkban civil együttműködés keretében számos szervezet változatos programjaiból válogatható a rengeteg érdeklődő egész nap. A kampányt Budapesten Katona Kálmán, az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának elnöke nyitotta meg az MTVSZ standjánál. A megnyitón több országgyűlési képviselő is részt vett és aláírásukkal támogatták a gyökeres változásokat hozó Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia szükségességét. Az SZDSZ részéről Fodor Gábor környezetvédelmi miniszter jelölt (most már min-

iszter - a szerk.), a Fidesz részéről Bencsik János (Tatabánya polgármestere), a KDNP részéről Nagy Andor, az MDF részéről Pettko András és Katona Kálmán, az MSZP-től Hagyó Miklós főpolgármester-helyettes hitelesítette jelenlétével a kezdeményezést.

A kampány Autómentes Napi, szeptember 22-éi zárásáig látványos klímaüzenet festésben és képeslap kampányban vehetnek részt az érdeklődők 15 városban, fesztiválokon és iskolákban. Az üzenetkből egy óriási

faházat építenek a záróeseményen, amely az 'ország háza' lesz, jelképezve a lakosság közös fellépését és klímavédelmi követelését. Emellett legalább 30 ezer képeslap aláíratását tervezik a lakosság körében, amelyeket szeptemberben adnak át az Országgyűlés képviselőinek.

A Föld napján a Városháza parki hőszigetelt jégkocka házika is új köntöst kapott: az ELTE Trefort Ágoston Gyakorlóiskola lelkes 10 fős diákcsoportja művészi módon kifestette. Ezúton is köszönjük nekik és Önnek is ajánljuk, hogy ha a Városháza park felé jár, nézze meg és tippeljen, mennyi jég marad meg Ön szerint június 5-ig, a Környezetvédelmi Világnapi kicsoomagolásig.

Botár Alexa MTvSz

ELMOZDULÁS AZ ILLEGÁLIS MOTOROZÁS SZABÁLYOZÁSÁNAK ÜGYÉBEN

Az elmúlt néhány évben folyamatosak a híradások a természetvédők, természetjárók és a terepmotorosok, quadosok összetűzéseiről, minimum szóváltásairól. Járművek elkobzása, bírósági perek, balesetek rendszeresen jelennek meg a híradásokban. Egyre többen látják, hogy ez így nem mehet tovább. Valahogyan megoldást, kompromisszumot kell találni a gyors és hangos technikai, eszközök használói illetve a csendes, lakható környezetet igénylő lakossági elvárások között. Az alábbiakban összefoglalót készítettünk arról, kik, milyen erőfeszítéseket tettek az elmúlt időszakban, hogy az áldatlan állapot megváltozzon, melyek a leglényegesebb csomópontjai a vitáknak...

ZÚGNAK AZ ERDŐK, ZÚGNAK A BERKEK...

Az elmúlt évezred végéig többnyire a közelgő vihar szele borzongatta a hazai gyalogos természetjárókat a hegyvidékeken, manapság azonban a különböző motoros járgányok rendszeresen berobbanó zúgása zavarja, olykor rémíti a csendes pihenésre, kikapcsolódásra vágyókat.

Magyarországon a nemzetközileg is kiemelkedő természetvédelmi oltalom alatt álló területeknek, a világörökségi helyszíneknek köszönhetően az ökoturizmus egy fellendülőben lévő ágazat, azonban egyre többször panaszkodnak a vendégek a zajra, holott éppen ez elől menekültek el a városi forgatagból. És panaszkodnak az állami és

magánerdő tulajdonosok, a vadászok, a madarászok, természetvédők - és a azon falvak, önkormányzatok képviselői is, ahonnan, vagy amin keresztül indulnak hódító úttjukra a motorizált technika legkülönbözőbb járművei.

Quad, ATV, enduro- és túramotor, terepjárók és még sorolhatnánk azokat a járműtípusokat, melyek között van, amit még maga a közlekedési szakma sem tud minden esetben kategorizálni (quad). A halandó ember pedig végképp nem tudja, hogy éppen mi száguld el mellette fűlsiketítő zajjal, hatalmas sebességgel, a frászt hozva lakóterületen és azon kívül emberre, állatra egyaránt.

A zajos, sebes járgányok félelmet keltenek, megjelenésüket agresszióként élik meg az elszenvadni kényserülők, ezért a válasz is nemegyszer agresszív. Így hát az indulatok magasba csapnak: ütésváltás, drótkötelek, csillagszegek, puskalövések, például az az eszköztár, amivel durvábban, s aláírásgyűjtések, szórólapok, petíciók, amivel szelidebben igyekeznek egyesek visszaszorítani a folyamatot.

A megszokottnál és megengedettnél magasabb zajhatás elsősorban az, ami miatt a társadalom és természetvédők egy része számára elfogadhatatlanul ellenszenvesek a motorosok. Részben a motoros szakújságírókat is felelősség terheli: a motorok műszaki teljesítményének taglalásakor az egyik legvonzóbb érveként sulykolják, a "hátborzongatóan dögös dübörgést". Ennek hatására sokan cserélik le az ere-

deti (92 decibeles) gyárit fülrepszto kipufogokra, holott már ez is meghaladja a napközbeni belterületi szabvány szerinti 50 decibelt. Márpedig az eladási statisztikák szerint évente több mint 1500 quadot, vagy más néven ATV-t (All Terrain Vehicle) és 2000 krosszmotort hoznak be az országba. Jelenleg összesen kb. 30-40.000 terepmotort, illetve 10.000 quadot használnak kedvtelési célból.

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium az idén két tárcaközi egyeztetést is tartott, melyek fontos eredménye, hogy az öt érintett tárca, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Közlekedési Felügyelet, valamint társadalmi szervezetek képviselőinek egyöntetű véleménye, hogy az azonosíthatóság érdekében mihamarabb rendszámmal, vagy valamilyen azonosító jellel kell ellátni a jelenleg fantomként számuldozó járműveket is. A technikai sportesemények szervezői, a különböző eszközök kereskedői is egyetértenek azzal, miszerint a védett természeti területek (a hatályos jogszabályoknak megfelelően) legyenek tabuk, és bizony jó lenne minden motorral működő járműtípusra valamilyen azonosító jel. Akadályt jelent azonban, hogy senki nem akarja bevállalni a regisztrációt, elsősorban azért, mert visszamenőleg az ezt megelőző időszakban eladott járműveket is be kellene vonni ebbe a körbe (kb. 300 ezer). Az ócska értékben már meghatározhatatlan 50 cm³ alatti kismotorokra, mondjuk 20 ezer forintos regisztrációs díjat kivetni, eléggé "népszerűtlen" eljárás lenne, pedig ebben a kategóriában is szükséges lenne valamiféle azonosító bevezetése. Így a "komoly" márkaszervizekben, vagy éppen a bevásárló központokban kapható "gagyi" járgányokra is kerülhetne valamiféle azonosító jel. A nyilvántartást pedig köthetnék egyfajta felelősségbiztosítási rendszerhez.

Nehéz kérdés persze, hogy a kizárólag sport célú járművek közúti forgalomba helyezése milyen esetben megengedhető. Ilyen javaslat kidolgozása a technikai oldalt képviselőkre vár elsősorban. Ha sporteszközök, akkor a sportpályán a helyük, ha segédmotorok, akkor 50 köbcenti alatt a megengedett sebességet és a zajhatárértékeket betartva haladhatnak közúton. A gyári kipufogó 92 decibel, azonban lakott területen az 50 feletti már meghaladja a határértéket. Miért nincsenek az alkoholszondázthatáshoz hasonló zajkibocsátást ellenőrző kampányok a közúti ellenőrzésben? Hány járművet vetett alá közúton műszaki ellenőrzésnek a közlekedésfelügyelet, vagy a rendőrség munkatársai, állítottak meg a megengedett meghaladó zajkibocsátásért

a közúton az elmúlt években? Erről nemigen nem hallani adatokat. Vajon miért?

A Magyar Gépjárműimportörök Szövetségének tagjai, legutóbbi áprilisi ülésükön egyöntetűen állást foglaltak abban, hogy a védett természeti területek: tabuk! Számukra is fontos, hogy megszűnjön az általánosítás: minden motor zajos, minden quados barbár természetrongáló. A zöldekkel folytatott egyeztetésen remélhetően meg is valósuló ötletek is elhangzottak: fokozottabb tájékoztatás a csendes kipufogókról, közös szemétygyűjtési akciók, bejelentések, ha falopást, természetkárosítást tapasztalnak...

A "nagyok" a BMW, a Honda, a KTM, a Suzuki, a Aprilia, valamint a Yamaha képviselői hajlandók ezen túlmenően a zöld szervezetek által megjelentetett tájékoztatót valamennyi új járművásárlójuk csomagjába betenni, s kereskedők puldjára kitenni. Ebből például nyilvánvalóvá válhat az új járműtulajdonos számára, hogy melyek azok a környezeti hatások, amelyek miatt csak korlátozott területeken használható járművek. A védett természeti területeken

ugyanis a motorosok által okozott talajlehardódás, a vízszennyezés, a zajhatás miatti a ragadozó madarak "fészkelhagyása" többnyire a természetben okozott kár.

Mert míg a tárcák a szabályozásban, addig a zöldek - ezen túlmenően - a szemléletformálással, párbeszéd kialakításával, általában a konfliktusok megelőzésében, csökkentésében szeretnének közreműködni elsősorban a védett természeti területek megóvása érdekében. A múltban a Nimfea Természetvédelmi Egyesület, az MME Nógrád a lakosságnak és a fiataloknak szóló szórólapokat jelentetett meg, az Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány jogszabályi elemzést, a Magyar Termé-

szetvédők Szövetsége helyzetelemző tanulmányt, a Zöld Kapcsolat Egyesület pedig hatásvizsgálatot készített. A Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózata folyamatosan várja a lakossági bejelentéseket, s majd tízezer aláírás összegyűjtésével jelentős társadalmi igényt jelenített meg hozzájárulva a változtatás folyamatához. Márciusban hét bükkvidéki zöld szervezet tiltakozó petíciót juttatott el (eredményesen) Persányi Miklós KVVM miniszterhez, mert a bükki Vredesteyn Rally szervezői ismét kezdeményezték a Mályinka-Ómassa között a verseny védett területen történő, illetve áthaladó megszervezését.

Védett természeti területen a járművel történő közlekedés, az arra kijelölt utak kivételével, engedélyköteles. Az engedély nélkül közlekedők természetvédelmi bírságot

kötelesek fizetni, ami egy közigazgatási bírság. E mellett felmerült egy új szabálysértési kategória bevezetése, mely kerek percc kimondaná mely területeken, milyen eszközzel elkövethetett cselekmény számít szabálysértésnek, így ez alapján is büntethető lenne az ilyen cselekmény. Az újonnan tervezett, valamint a jelenlegi törvények, rendeletek azonban nem sokat érnek, ha a szabálysértőket ellenőrző szervek létszámát, technikai felkészítését nem növelik sürgősen.

A 900 ezer hektárnyi hazai védett területeken jelenleg ugyanis alig kétszáz természetvédelmi őrnök kellene, éjjel és nappal biztosítania a természet háborítatlanságát, ami a hozzá nem értő számára is egyértelmű, hogy lehetetlen. A Természetvédelmi Őrszolgálat 2007-ben tíz átfogó ellenőrzést tart a védett területeken. Eddig a Mecsekben 6, a Pilisben 12 szabálysértőt fogtak el ennek keretében. A természetvédelmi őrési feladatok teljesítéséhez azonban a Természetvédelmi Őrszolgálat létszámának jelentős növelése szükséges. Ami erősítést jelenthet: a tárcák közötti egyeztetések eredményeként tavasztól a helyi rendőrkapitányságokat, a határőrséget, az polgárőrséget, a polgári természetőröket is bevonják az ellenőrzésekbe. Dr. Lamperth Mónika önkormányzati és területfejlesztési mi-

niszter, valamint Dr. Persányi Miklós környezetvédelmi és vízügyi miniszter ugyanis 2007. január 15-ei tárgyaláson Együttes Intézkedési Tervet hagyott jóvá, mely alapján kezdeményezik a GKM-nél a szóban forgó járművek regisztrációját.

Az egyik legfontosabb lenne azt tudatosítani a járműtulajdonosok számára, hogy kizárólag akkor hajthatnak be egy területre, ha a tulajdonos, vagy kezelő ahhoz hozzájárul. E mellett védett természeti területeken és a Natura 2000 területeken a természetvédelmi hatóság, valamint erdő esetében az erdészeti hatóság engedélye is szükséges.

De honnan tudja meg a motoros, hogy valahová behajthat-e vagy sem? Hiszen a tulajdoni határok, sokszor még a

művelési ág sem ismerhető fel egy laikus számára. A földutak pedig a köztudatban úgy élnek, hogy szabadon járhatók (holott ez nem így van!). Ezért azt kérik a gépjárműimportőrök, hogy kapják meg a védett természeti területek hálózatának országos térképét, ez kerülhessen bele a tájékoztató szóróanyagokba, illetve fel, a motoros honlapokra. És minden terület tulajdonosa jelölje a területe határát táblával az utak mentén, ha védeni szeretné. Derüljön ki egyértelműen kié a terület és be lehet-e hajtani. Ezen túlmenően szorgalmazzák, hogy jöjjen létre quad és motoros pályák, útvona-

lak hálózata, ahol a tulajdonosok tudtával, hasznával üzhettek hobbijukat. Nemzetközi példák is igazolják, hogy régióként egy-két pálya (pl. lőtereken, elhagyott ipari területeken) kialakítása, megfelelő "szolgáltatásokkal", elérhető áron vonzó lehet a motoros kategória többségének.

Ez utóbbi témában szervez a Zöld Kapcsolat egyesület fórumokat a közeljövőben remélve, kialakulhat egy olyan, az érintett tulajdonosok által engedélyezett, védett és lakóterületeket nem érintő pályarendszer és hálózat, amelyek vonzóak lehetnek a különböző motoros hobbiknak élő csoportok számára. Idejük szerint a KRESZ-t, a védett és belterületekre vonatkozó szabályokat betartva elgurulhatna a motoros a kiválasztott pályára, útvonalra, s ott, a tulajdonos által előírt szabályoknak megfelelően élvezhetné járgánya minden adottságát. Mára ugyanis nyilvánlávává vált, hogy elkerülhetetlenek bizonyos kompromisszumok annak érdekében, hogy legalább a védett és lakóterületek terhei ne növekedjenek a jövőben a motoros hobbisták miatt, s ne durvuljanak el a konfliktusok a két tábor között.

F. Nagy Zsuzsanna

Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózata

A BIOÜZEMANYAG ÜZLETÁG KORLÁTAI ÉS MOZGATÓRUGÓI EURÓPÁBAN

A bioüzemanyagok használata (biomasszából előállított, szállításra használt folyékony üzemanyag) jelentős figyelmet kap manapság Európában, mint a klímaváltozás elleni harc stratégiájának része, annak érdekében, hogy biztosítani tudjuk a folyamatos energiaellátást csökkentve a Közösség növekvő függőségét az import energiaforrásoktól, valamint a regionális fejlesztés támogatása a foglalkoztatási lehetőségek növelésével.

Valóban, számos politika, irányelv és standard létezik az EU-ban a bioüzemanyag iparág kialakítására és ösztönzésére. A Megújuló Üzemanyagokra vonatkozó Irányelv (Irányelv 2003/30/EC) ajánlott célszámokat határoz meg a bioüzemanyagok szállításban használt teljes üzemanyagfelhasználáson belüli részesezésére vonatkozóan. A cél az volt, hogy 2005-re 2%-kal növekedjen a részarány, 2010-re pedig, 5,7%-kal. Ezen összefüggésben, az Energia Adózási Direktíva (Directive 2003/96/EC) előírnyozza a bioüzemanyag iparág támogatását azzal, hogy a bioüzemanyagok esetében megengedi az energiaadó alóli felmentést, vagy annak csökkentését. Ezen túl, a nemrégiben kiadott Biomassza Akcióterv (BAP) több, mint 20 intézkedést fogalmaz meg annak érdekében, hogy ösztönözze a bio-

üzemanyagok fejlesztését és elterjesztését Európában. Az elmúlt időszakban, svéd, holland, luxemburgi és ausztrál kutatók hasonlították össze és értékelték mind a biodízelt, mind a bioetanol fejlesztését és elterjesztését, valamint ennek társadalmi-gazdasági következményeit a bioüzemanyag iparágat tekintve Németországban és az Egyesült Királyságban. A tanulmány ezen két országot vette górcső alá, mivel ellentétes nemzeti körülményeket képviselnek, valamint a bioüzemanyagok bevezetésének sikere vagy kudarca ebben a két országban előfeltétele a

bioüzemanyagok fejlesztésének Európában. A szerzők azonosították, megkeresték és meginterjúvolták a kulcsfontosságú érdekelt feleket, valamint a bioüzemanyagokhoz kapcsolódóan számos dokumentumot tekintettek át (politikai dokumentumok, újságcikkek, technikai standardok, kutatási jelentések, stb.).

A VIZSGÁLAT FŐBB EREDMÉNYEI A KÖVETKEZŐK VOLTAK:

1. A legtöbb vásárló csak akkor vesz bioetanolt vagy biodízelt, hogy a hagyományos benzinhez vagy dízelolajhoz képest versenyképes árral rendelkezzen.
2. Az adóterhek megnyirbálása vagy csökkentése biztosíthatja a bioüzemanyagok árának versenyképességét, ami kiválthatja a bioüzemanyagok értékesítésének és termelésének növelését.
3. A nemzeti kormány támogatása és elszántsága kritikus a bioüzemanyag iparág fejlesztéséhez. Fontos, hogy

tiszta és világos üzenetet továbbítson a társadalom, az olajipar és a gépkocsigyártók felé.

4. Az alacsony minőségű keverékek piacra dobása egyszerű és a legolcsóbb módja a bioüzemanyagok értékesítésének, de nem elég ahhoz, hogy a 2010-re tervezett célszámokat elérjük. Ugyanakkor, el-

sődlegesen a magas-minőségű keverékek promóciója és elterjesztése fontos, a flexi-fuel gépkocsik termelésének és piacra dobásának támogatásával és a bioüzemanyagok töltőállomásokon történő elterjesztésével. Másodsorban, szükséges a meglévő üzemanyag standardok módosítása, annak érdekében, hogy megengedjék a magas-minőségű keverést.

5. A niche piacok, úgy, mint a tömegközlekedésben résztvevő buszok, a teherautók és mezőgazdasági gépek lehetőségeket biztosítanak a bioetanol és biodízelt részére.

6. Az olajipari vállalatok inkább támogatják a biodizelt, mint a bioetanol.

7. A becslések szerint a biodizel és bioetanol az EU-n belül az üvegházhatású gázok kibocsátásának 15-70%-os csökkentését eredményezné, ha a hagyományos fosszilis energiahordozók kiváltásra kerülnének. A bioüzemanyagok környezetre gyakorolt hatásait mindenestre befolyásolják a felhasznált anyagok, a termesztési-, feldolgozási technológiák, valamint a terjesztés módja. Azt megállapíthatjuk, hogy mind a biodizel, mind a bioetanol drága módjai a klímaváltozás csökkentésének a fűtésre és elektromos energia előállításra használt biomasszával összehasonlítva.

8. A fenntarthatósági tanúsítvány rendszere a bioüzemanyagok esetében szükséges lehet ahhoz, hogy értékeljük a fenntarthatóság szempontjából megfelelőbb bioüzemanyagokat.

9. Fontos a második generációs bioüzemanyagok támogatása, annak érdekében, hogy kibővítsük a termelési üzemanyagok körét, fontos ugyanakkor a rugalmasabb és jobb teljesítményű technológiák alkalmazása.

A bioüzemanyagok részei egy új technológiai rendszerben, amely intézményes támogatást igényel annak érdekében, hogy elérhetővé váljanak a 2010-re kitűzött célok. Összességében, a tanulmány számos információt tartalmaz a bioüzemanyagok európai elterjesztésének korlátairól és mozgatórugóiról, amelyek különösen fontosak lehetnek a bioüzemanyagok ipar kialakulásának kezdeti időszakában.

Forrás: az Európai Bizottság Science for Environment Policy hírlevele.

Fordította: Gondár Szilvia

NYILVÁNOS TÁRGYALÁSOKAT AZ UNIÓS PÉNZEKRŐL!

Április közepén kezdődtek meg Budapesten a hivatalos tárgyalások az Európai Bizottság és a magyar kormány között a 2007-2013 közötti EU források elosztását szabályozó operatív programokról. Zöld szervezetek - köztük a Magyar Természetvédők Szövetsége - közösen szólították fel a kormányzatot, hogy a tárgyalások és az azokhoz kapcsolódó dokumentumok legyenek nyilvánosak.

Elfogadhatatlannak tartjuk, hogy a tárgyalások zárt ajtók mögött folynak, például Szlovákiával ellentétben, ahol a civil szervezetek képviselőit meghívták a megbeszélésekre és a fejlesztési tervekről készült uniós véleményt bárki

megismerhette. Hivatalos választ még nem kaptunk, de szóban többször is megerősítették különböző hivatalnokok, hogy a tárgyalások és az EU véleménye titkosak. Legfőbb érvük, hogy a nyilvánosság gyengítené a magyar tárgyalási pozíciókat.

Elképzelhető például, hogy magyarországi csoportok bizonyos kérdésekben az EU álláspontját támogatnák a magyar kormánnyal ellentétben. Ha mindez igaz is, kérdés az, hogy a következő hét év fejlesztései kiknek készülnek. A magyar kormánynak, vagy egész Magyarországnak? Mert az első esetben érthető lenne az érvelés, de a másodikban már nem. Ezen a szinten is jogunk van véleményt mondani Magyarország jövőjéről, nem lehet az emberek feje felett dönteni.

Pedig lenne mit mondanunk továbbra is. A zöld szervezetek szerint nem elégséges a környezeti és szociális értékek megjelenítése a jelenlegi tervekben. A centralizált, átláthatatlan tervezési folyamat során az ilyen szempontok súlya folyamatosan csökkent a nagy infrastrukturális beruházásokkal szemben. A fejlesztési programok összessége az éghajlatváltozást erősíti, a szén-dioxid kibocsátásunkat növeli, ahogy ezt a Bankfigyelő Hálózat napokban közzétett tanulmánya is kimutatta [http://www.bankwatch.org/documents/EU_cash_climate_clash.pdf]. A közúti közlekedés túlzó támogatása és a hulladékégetők helyett az energiahatékonyságra és a fogyasztói szokások befolyásolására kellene jóval több forrást biztosítani.

Eger Ákos MTVSz

ÁLLAMPOLGÁRI ÚTMUTATÓ

EU ÉS ENSZ NEMZETKÖZI PROBLÉMAKEZELÉSI MECHANIZMUSAIRÓL

A Közép-Kelet-Európai Bankfigyelő Hálózat által készített Állampolgári útmutató célja, hogy a civil szervezetek, valamint bármely állampolgár minél sikeresebben alkalmazzák a meglévő intézményi rendszereket, a nemzetközi pénzalapok megfelelő környezeti és szociális felhasználása érdekében.

Az útmutató összefoglalja a nemzetközi szervezetek felé továbbított beadványok (pl.: Európai Ombudsman, Európai Parlament, Aarhus-i Egyezmény) tapasztalatait, és leírja a panaszok benyújtásának menetét. A területen jelentős mértékű tapasztalat gyűlt már eddig is össze, de a különböző esetek egymástól elváltak, az egymástól való tanulás lehetőségét nem használták ki. Az útmutató a meglévő példákra épül, és segítséget kíván nyújtani újabb beadványok elkészítéséhez és beadásához.

Az Állampolgári útmutató hét folyamat áttekintését adja: az Európai Parlament Petíciós Bizottsága, az Európai Bizottság EU előírások Megsértésére vonatkozó Bizottsá-

ga, az Európai Bíróság, az Aarhus-i Bizottsága, a Berni Egyezmény, EU Ombudsman, valamint az Európai Csaláseleltes Hivatal (OLAF). Ugyanakkor, a későbbiekben az ESPOO-i Egyezmény következtében előforduló, valamint az EU Auditörök és Nemzetközi Pénzügyi Intézményén keresztül fellebbezés lehetőségével is foglalkozni kívánunk.

Fontos, hogy az útmutató egy élő dokumentum, amelyet az Önök segítségével köszönhetően egyre több információval tudunk feltölteni. Arra biztatunk Mindenkit, hogy használja az útmutatót, küldje el saját eseteinek leírását és továbbfejlesztési javaslatát. A Bankfigyelő Hálózat szerint a panaszkezelési folyamatok összefogottabb és szakmai végrehajtása kulcsfontosságú annak érdekében, hogy a nemzeti ügyekre gyakorolt hatások minél erősebb legyen.

Az Állampolgári Útmutató angolul, illetve a bevezetője magyarul elérhető itt:

http://www.bankwatch.org/guide/complaint_mechanisms/

Eger Ákos MTvSz

A TÁRSADALMI VAGYON ÚJRAELOSZTÁSA AVAGY A KIBOCSÁTÁSI JOGOK KERESKEDELME

Az Európai Bizottság döntése nyomán Magyarországnak vissza kell vennie a kiosztani tervezett kibocsátási egységek mennyiségéből. Érdemes végiggondolni, hogy mi is van a kvóták mögött. Nem kevesebbről van szó ugyanis, mint a társadalmi vagyon újraelosztásáról.

A bizottság sajtóközleménye azt az elvárást fogalmazta meg, hogy Magyarország a 2008-2012-re vonatkozó Nemzeti Kiosztási Tervben jelzett összes kvótát 12,4%-kal, évi 26,9 millió tonnára csökkentse. Ez évi 3,8 millió tonna CO₂-egyenértékkel kevesebb, mint amit a magyar kormány kiosztani tervezett (30,7 millió tonna).

Tulajdonképpen miről is van szó? Ahhoz, hogy eldöntsük, hogy a brüsszeli döntésnek most örüljünk-e vagy sem, érdemes végiggondolni, hogy mi is van a kibocsátási jogok mögött.

A kiosztásra kerülő összes kvótamennyiségnek tükröznie kellene a vállalt üvegházgáz kibocsátás csökkentéshez vezető utat. Magyarországnak 6%-os csökkentést kell elérnie 2012-re a bázisévekhez, 1985-87-hez viszonyítva. Ezt a célt lazán teljesíteni fogjuk. Nem azért, mert olyan

szorgalmasan haladtunk az éghajlatvédelem területén, hanem azért, mert a rendszerváltáskor a nehézipar összeomlott, és ennek következtében jóval kevesebb CO₂-t eregetünk a légkörbe. Ez az úgynevezett "ajándékhatás", aminek a gyümölcseit még most is élvezhetjük. Éghajlatvédelmet többféle módon is el lehet érni, többek között ilyen módon is. Mindazonáltal nem gondolom, hogy ezt bárki felé is példaértékűnek tudnánk bemutatni, gondoljunk csak bele a munkahelyek tízezeinek megszűnését eredményező társadalmi következményekbe. Ezért a kibocsátás-csökkentésért a társadalom nagyon kemény árat fizetett.

Van tehát egy öröklött ajándékunk, maig tartó társadalmi feszültségekkel. Másik oldalon pedig van egy szépen görbülő üvegházgáz kibocsátási trendvonalunk. Amikor tehát azt mérlegeljük, hogy vajon milyen éghajlatvédelmi politikákat kellene megvalósítani, akkor nem szabad elfelejtenünk, hogy a mai viszonylag kedvező kibocsátási mutatóinkat hogyan értük el. Ráadásul ez a trendvonal az utóbbi években ismét kissé emelkedésnek indult, azaz a rendszerváltás-kori ipari összeomlás óta nem tudtunk érdemben kibocsátás-csökkentést elérni. Különösen nagy

hangsúlyt kell ez utóbbira fektetni, hiszen a magyar lakosság egy főre jutó kibocsátása közel másfélszerese a világátlagnak. A durván 8 tonna CO₂-egyenértéket az évszázad közepére drasztikusan le kellene csökkenteni (felezni - harmadolni).

A gazdaság szereplői arra szoktak hivatkozni, hogy amennyiben nem kapják meg a szükséges kvótát, akkor versenyhátrányba kerülnek más országok iparágaival szemben, ahol a kormányok lazábban kezelik a kérdést. A kevesebb kiosztott kibocsátási jog természetesen költséget jelent az iparnak, hiszen a hiányt a piacon kell pótolniuk, azaz pénzért tudnak majd jogokat vásárolni.

Ez persze feltételezi azt, hogy a kormány által tervezett kiosztási mennyiség nem fedezi az iparnak a "szokásos üzletmenet" szerinti működését, azaz akár csökkenteniük is kellene a kibocsátásukat. Némi támpontot adhat azonban az, ha megnézzük mi történt az előző kereskedési időszakban. 2005-2007 között a gazdaság szereplői ugyanúgy arra panaszkodtak, hogy kevés a részükre kiosztani tervezett kvóta, ugyanakkor az időszak végén kiderült, hogy jelentős többlettel zártak. Az időszak elején olyan számokat mutattak, amely nyomán a kormány jelentősen túlbecsülte kibocsátásukat, és ezért sok kvótát kaptak. Majd 2007-ben a felesleget a piacon pénzért értékesítették. Amennyiben abból indulunk ki, hogy az előző időszakban a gazdasági szereplők ugyanúgy arra panaszkodtak, hogy kevés a részükre kiosztani tervezett mennyiség, úgy feltételezhetjük, hogy a mostani időszak végén most is ki fog derülni, hogy nem is volt kevés.

Amikor a kiosztani tervezett összes kvótáról beszélünk akkor mérlegelni kell a hosszú távú következményeket is. Amennyiben most megengedjük, hogy nőjön az üvegházgáz kibocsátásunk, úgy egy évtized múlva sokkal nehezebb lesz majd a szükséges csökkentéseket elérni.

A legfontosabb dolgot szándékosan a végére hagytam. Mindenkinél ugyanannyi joga van a légkörbe üvegházgáz eregetni. Azonban a légkör befogadóképessége véges, a határt átléptük. Az emberi eredetű éghajlatváltozás meg-

kezdődött. Korlátozni kell a kibocsátásokat. A kibocsátáscsökkentésből pedig mindenkinek ki kell vennie a részét. A felelősség globális.

A kibocsátási jogok a társadalmi vagyon részét képezik. Amennyiben valaki többet szennyez, más kevesebbet szennyezhet. Amennyiben a gazdaság szereplőinek több kvótát juttatunk, úgy a többi szereplőnek (háztartások, mezőgazdaság, közlekedés, stb.) kevesebb kibocsátási lehetőség marad. Itt tehát nem kevesebről van szó, mint a társadalmi vagyon újraelosztásáról. Amikor arról beszélünk, hogy mennyi kvótát kapjon az ipar, akkor mérlegelnünk kell, hogy cserébe máshol kell majd a szükséges csökkentéseket megvalósítani. Nem kell minden kvótát kiosztani, ezen társadalmi vagyon a piacon ugyanúgy értékesíthető. A ki nem osztott mennyiségeket az állam értékesítheti, a befolyó bevételek pedig az államkincstárt gyarapíthatják. Az államnak szüksége van bevételekre, mind egy, hogy ezt adó, díj, járulék, vagy bármilyen más formában szerzi meg. Egy ilyen mód a társadalmi vagyon értékesítése is. Kioszthatjuk a kibocsátási jogokat ingyen, ezáltal nem befolyásolva az ipar nemzetközi versenyképességét, vagy pedig inkább állami bevételt szerzünk. Ez társadalmi döntés kérdése.

Hogy akkor most mennyi legyen a kiosztott összes mennyiség? Az iparnak igaza lehet, hogy amennyiben más országokban lazán kezelik a kiosztásra kerülő mennyiségeket, itthon viszont szigorúan, akkor versenyhátrányba kerülhetnek. Ez sajnos a rendszer gyengesége. Mindazonáltal nem lehet mindenkinek kedvezni. Valakiknek végül is csökkenteni kell a kibocsátásokat. Ha nem az iparnak, akkor például a háztartásoknak, vagy a teherfuvarozásnak. Ez döntés kérdése. A döntéshez azonban le kellene folytatni egy társadalmi vitát az elvekről. Kinek van joga szennyezni, kire kárul a felelősség, kinek mennyi a teherbíró képessége és mit kezdünk a társadalmi vagyonnal? Ezt a vitát nem lehet megspórolni.

Szabó Zoltán Levegő Munkacsoport

A JÖVŐ FORGATÓKÖNYVEI FÓRUM A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSRŐL

Az MTA Elnökségi Környezettudományi Bizottsága és a Magyar Természetvédők Szövetsége a Friedrich Ebert Alapítvány támogatásával olyan vitasorozatot kezdett, amely a fenntartható fejlődés fogalmának és megvalósításának különböző megközelítéseiről szól. A "Fenntartható fejlődés: a XXI. század globális kihívása" című vitasorozat harmadik tanácskozására 2007. április 19-én a Magyar Tudományos Akadémián került sor.

Szili Katalin üdvözlő beszédében arra kereste a választ, hogy minek alapján kellene döntenünk az ország jövőbeli útjáról. Véleménye szerint a társadalmi igazságatlanság és a rossz környezeti állapot ugyanazon töről fakadnak. Közös gyökerüknél kell a bajt orvosolni. Ehhez persze szemléletünkön kell változtatni, főképp ami a versenyképesség jelenlegi egyeduralmát illeti döntéseink megalapozásánál. A jövőben az ökológiai, a gazdasági és

a társadalmi problémákat és kihívásokat együtt kell kezelni. Közösen kell a jövő forgatókönyvét kidolgoznunk, ha képesek vagyunk rá. Vajon akarjuk-e?

Tamás Gáspár Miklós a fenntartható pályára állásban érdekelt és a kikényszerítéshez megfelelő erővel rendelkező csoport létét kutatta. Állítása szerint jelenleg nincs olyan erő, mely képes volna a jelenlegi erőközpontok reformját végrehajtani. A hatalomgyakorlók - transznacionális vállalatok, erős államok vezetése és a nemzetközi szer-

vezetek - ellenérdekelték a folyamatban. Az intézmények a demokratikus politikai kontroll alól egyre nyilvánvalóbban ki akarnak bújni. A rövid távú érdekek képviselőit az emberiség hosszú távú érdekeit képviselők jelenleg nem tudják ellenőrizni. A globalizáció ellenes mozgalmak ugyan látványos tetteket visznek véghez, hatásuk azonban igen gyenge. Az első számú feladat tehát a politikai intézményrendszer megváltoztatása lenne. Ezt vagy kompromisszumok árán sikerül elérni, vagy a folytonos lázadásra terror és háború lesz a válasz.

Bogár László jelenlegi világunk abszurditását vette szemügyre alaposabban. Az emberiség tevékenységével azon rendszereket veszélyezteti, melyek életének alapjait jelentik - víz, levegő, élelem. Fennállását annak köszönheti, hogy rablógazdálkodást folytat a fosszilis energiaforrás-

okkal. 200 év alatt éljük fel a 200 millió év alatt keletkezett energiamennyiséget. A globalizáció egy műveltséget épít számunkra, mellyel a "lázado" valóságot akarja leváltani a valóság megjelenésének mindhárom síkján. Az anyag síkján megjelentek a műanyagok, az élet síkján a genetika tör előre egyre erőteljesebben, míg a lélek területére a telekommunikáció és a média hatolt be "konzumidiotává" silányítva az embert. A korábbi fenntartható kultúrákat primitívnek minősítő rendszer megállítása szinte lehetetlen, de az egyetlen lehetséges út. Kérdéses azonban, hogy van-e ennek békés módja. Az új forgatókönyv megírásához egyrészt új fogalomkészletre és keretekre van szükség; másodsor világos számvetést kell készítenünk a "lét-lepusztultság" valós dimenzióiról; harmadsor pedig képessé kell válnunk tanulni és fejlődni, különben apokaliptikus módon tör utat magának az új létmód.

Varga Csaba az új fogalomkészlet és a keretek témájában mélyedt el kicsit alaposabban. A jövőt, mint akaratunkkal és reményeink által meghatározható valóságot írta le. A fenntartható jövőhöz azonban új fogalmakra van szükség, egyúttal ki kell lépni a problémát pusztán ökológiai krízisre leszükitő látásmódból. A virtuális valóság értelmezéséhez a fenntarthatósági és a térgondolkodás átalakulása is szükséges. A hagyományos társadalmi szakadékok mellett újak is megjelentek, például a technológia, az információ, a tudat, a tudás, a közösségi létforma vagy az istenélmény területén. Az előadásban a hazánk előtt álló lehetséges forgatókönyvekből is kapott rövid izelítőt a hallgatóság, idő hiányában azonban szinte csak címszavakban: világvége, csendes alámerülés, libikóka (mely a jelenleg érvényben lévő forgatókönyv), információs és tudástársadalom, valamint egységteremtő nemzet. Utóbbi volna a kívánatos út, melyhez azonban a kollektív tudat szintjének emelkedése szükséges.

Az előadásokat követően a hallgatóság tehette fel kérdéseit, vagy mondhatta el véleményét.

Hargitai Katalin

KÖNYVAJÁNLÓ

DR. GYULAI IVÁN: A BIOMASSZA DILEMMA

"A biomassza felhasználását sokan gondolják megfelelő alternatívának korunk fokozódó energetikai és környezeti gondjaira. Környezetvédők már vagy két évtizede sürgetik a biomassza felhasználását, ám javasolataikat eddig nem hallgatták meg, hiszen támogatások nélkül még ma is a legtöbb biomasszából nyerhető másodlagos energiahordozó versenyképtelen a fosszilis tüzelőanyagokhoz képest.

Az idők azonban változnak, a feltörekvő piacok, főleg Kína, és a világ fokozódó energiaéhsége konjunktúrát teremtett az olajra és földgázra. A tartósan hatvan dollár körüli olajár, a fogyatkozó készletekről szóló jelentések, a várhatóan tovább fokozódó kereslet, egyes gazdasági nagyhatalmak olajtól való függősége elgondolkodtatja ma már a politikusokat is. Egyre többen fedezik fel, hogy a fejlődés dárídójához kellene az új erőforrások, olyanok is,

amelyeket eddig kihasználatlanul hagytunk.

A nemzetközi folyamatokat figyelve jól látható, hogy az Európai Unió megújuló erőforrásokra vonatkozó szabályozása, főleg a bioüzemanyagok esetében, nem kívánt társadalmi és környezeti hatásokkal fenyeget. Furcsa azt látni, hogy míg a Közösség nemzetközi szinten élharcosa a biológiai sokféleség megőrzésének, addig egy másik cél, nevezetesen az üvegházhatású gázok csökkentésének érdekében olyan szabályozást vezet be, amely még az eddigieknél is jobban fenyegeti a biológiai sokféleség megőrzését. Az persze ugyancsak fontos kérdés, hogy a javasolt megoldás elvezet-e a kívánt csökkentés eléréséhez, vagy éppen ellenkezőleg, globálisan még több terhet jelent.

Még egy kis idő, és a környezetvédők javaslata bumeráנגgá változik. A jó szándékú javaslatok ugyan a környezeten kívántak segíteni, mégis arra csapnak vissza. Először a környezetre, azután ránk!

Ma már számos nemzetközi és fejlődő világban műkö-

dő civil szervezet figyelmeztet a veszélyekre. A Magyar Természetvédők Szövetsége maga is úgy látja, hogy nagy szükség van az elővigyázatosságra, az alapos megfontolá-

sokra. Ha ugyan már nem késő, hiszen a fejlesztéspolitika kegyeibe vette a biomassza felhasználását, s a támogatások reményében az üzleti világ is megtette első, nem is jelentéktelen lépéseit."

A könyv bemutatja a megújuló energiaforrások stratégiai és szabályozási környezetét, a biomassza lehetséges felhasználási területeit és a biomassza felhasználás mellett és ellen szóló érveket is.

A 2006 decemberében megjelent, 52 oldalas kiadvány nyomtatott formában már nem hozzáférhető, az elektronikus változat viszont letölthető a következő címről:

http://www.mtvsz.hu/dynamic/mtvsz_biomassza_vegleges.pdf

KÖRNYEZETPOLITIKAI HÍREK AZ EURÓPAI UNIÓBÓL

KIADJA ÉS TERJESZTI: MAGYAR TERMÉSZETVÉDŐK SZÖVETSÉGE

1091 BUDAPEST, ÜLLŐI ÚT 91/B. III. 21. TEL: 216-7297 FAX:216-7295 DRÓTPOSTA: INFO@MTVSZ.HU

SZERKESZTŐK: SCHMUCK ERZSÉBET, BOTAR ALEXA, DRAGOS TIBOR

NYOMDAI MUNKÁK: MICROPRESS KFT. KÉSZÜLT 800 PÉLDANYBAN

ENG. SZÁM: 2.9.1/1076-1/2005.

A szerkesztők köszönettel vesznek minden - a hazai környezetvédelemmel és az Unióval kapcsolatos eseményekre, kiadványokra vonatkozó - információt és a hírlevelet érintő egyéb (kritikai) észtevéteket. Lapzártá minden hónap 20-án. A cikkben közölt kijelentések és vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztők álláspontját! A Hírlevélben közölt írások egyeztetés után a forrás feltüntetésével közölhetők más kiadványokban. A hírlevél anyagai, illetve a terjedelmi okokból kimaradt cikkek az interneten is olvashatók:

www.mtvsz.hu/ fenntarthatóság és környezetpolitika